

Hiilineutraali Uusimaa -tiekartan toimenpideohjelma "Yhteistyöllä kohti hiilineutraaliutta"

Maakuntahallitus 24.03.2025

156/07.00.04.00.02/2025

Tiivistelmä

Hiilineutraali Uusimaa -tiekartan toimenpideohjelma Yhteistyöllä kohti hiilineutraaliutta on valmistunut. Katsaus sisältää näkymän sekä Uudenmaan lähivuosien ilmastotyöhön että liiton omiin toimiin Hiilineutraali Uusimaa -tiekartan painopisteissä 2024-2030. Se tarjoaa tietoa Uudenmaan päästökehityksestä, hiilinielujen tilasta ja kuntien ilmastosuunnitelmista sekä tarkastelee nykyisten ilmastotoimien riittävyyttä suhteessa asetettuun tavoitteeseen.

Vaikka ilmastotyön eteneminen näyttää energiasektorin osalta lupaavalta, vuoden 2030 hiilineutraaliustavoite uhkaa karata käsistä. Tunnistettujen toimien nopeatahtinen toimeenpano on välttämätöntä ja ilmastotyö edellyttääkin lähivuosina resursseja, päätöksiä ja yhteistyötä, jotta edetään riittävällä vauhdilla oikeaan suuntaan.

Maakuntahallitukselle esitetään, että se päättää merkitä tiedoksi Yhteistyöllä kohti hiilineutraaliutta -toimenpideohjelman.

Strateginen lähtökohta

Maakuntaohjelma on lakisääteinen suunnitelma, jossa tarkennetaan maakunnan aluekehittämiseen liittyviä tavoitteita ja niiden toimeenpanoa vuosina 2022-2025. Pitkän aikavälin strategisiin linjauksiin perustuva maakuntaohjelma eli Uusimaa-ohjelma tavoittelee ekologisesti kestävää, taloudellisesti vastuullista ja sosiaalisesti oikeudenmukaista maakuntaa.

Yhteistyöllä kohti hiilineutraaliutta -toimenpideohjelma kytkeytyy Uusimaa-ohjelman painopisteeseen Ympäristöviisas Uusimaa. Painopisteen tavoitteena on olla hiilineutraali maakunta vuonna 2030. Nyt käsiteltävänä oleva toimenpideohjelma tarjoaa kokonaiskuvaa ilmastotyön etenemisestä ja tavoitteiden saavuttamisesta sekä auttaa suuntaamaan lähivuosien ilmastotyötä.

Uudenmaan liitossa on laadittu toiminnan strategiaperusteisuuden vahvistamiseksi strategiakartta. Tavoitteena on yhdenmukaistaa seuraavalla valtuustokaudella tiekarttojen ja toimenpidesuunnitelmien laadintaa ja sisältöä. Nyt esiteltävät toimenpidesuunnitelmat on laadittu siirtymävaiheessa ennen strategiakartan käyttöönottoa ja poikkeavat toisistaan sekä tavoitevuosien että sisällöllisen muodon osalta.

Selostus

Yhteistyöllä kohti hiilineutraaliutta – alueellisen ilmastotyön kokonaiskuva

Uudenmaan liiton laatima "Yhteistyöllä kohti hiilineutraaliutta" -toimenpideohjelma tukee alueen ilmastotyötä tarjoamalla ajankohtaisen katsauksen Uudenmaan kasvihuonekaasupäästöihin ja niiden kehitykseen, hiilinielujen tilaan, lähivuosien ilmastotoimiin maakunnassa. Ohjelma kokoaa keskeiset alueen päästövähennystoimet Hiilineutraali Uusimaa-tiekartan painopistealueilta vuosille 2024-2030 sekä Uudenmaan liiton omat painotukset ilmastotyössä. Tunnistetut toimet painottuvat lähivuosille,

mutta esimerkiksi tiedossa olevia merkittäviä energiasektorin toimia on otettu katsaukseen mukaan tavoitevuoteen 2030 saakka. Lisäksi se kokoaa keskeiset haasteet ja mahdollisuudet työn suuntaamiseksi painopisteittäin. Ohjelman pohja-aineistona on Sitowise Oy:n laatima Tilannekuva Uudenmaan ilmastotyöstä.

Keskeiset havainnot

Päästöt ovat vähentyneet aikavälillä 2005-2023 -38% ja vuosipudotus vuodesta 2022 oli peräti -15 %. Ohjelman taustaksi laaditussa tilannekuvassa tuotettu laskennallinen skenaario kuitenkin osoittaa, että nykyisillä toimilla riittäviin vähennyksiin ei päästä vuoteen 2030 mennessä. Hiilinielujen tilanne on heikko, eikä ne tarjoa riittävää sidontakapasiteettia. Teknisten nielujen osalta kehitys on vielä hidasta ja tarjonnevapaa apua vasta vuoden 2030 jälkeen, eivätkä kompensatiomarkkinat ole riittävän luotettavia mittavien nielutarpeiden kattamiseksi.

Tavoitteen saavuttamisessa keskeisenä on energiasektorin ilmastotyön eteneminen ja sen osalta näkymät ovat lupaavat. Pääkaupunkiseudun kaukolämpö on puhdistumassa hyvää vauhtia kaupunkien luopuessa kivihiilestä ja siirtyessä vähähiilisempiin tuotantomuotoihin ja -laitoksiin. Myös sähkön kansallisen päästökertoimen pieneneminen laski päästöjä sähköntuotannon puhdistuessa. Sen sijaan liikennesektorilla ilmastotyön eteneminen näyttää haasteelliselta ja jatkotyössä on tarpeen keskittyä erityisesti liikenteen päästövähennyskeinojen edistämiseen. Kunnat ovat laatineet omat ilmastosuunnitelmansa ja asettaneet ilmastotyölleen tavoitteita, ja työ kunnissa on hyvässä vauhdissa. Uudenmaan liiton oma ilmastotyö tukee kaikkia tiekartan painopisteitä ja jalkautuu liiton suunnittelutyökalujen avulla.

Katsaus siis osoittaa, että ilmastotyö etenee kaikilla tiekartan painopistealueilla, mutta nykyiset toimenpiteet eivät vielä riitä hiilineutraaliuden saavuttamiseen. Tulevina vuosina tarvitaan sekä nykyisten toimien vahvistamista että uusia avauksia, erityisesti rahoituksen ja kansallisten ilmastotoimien kautta.

Katsaus perustuu Uudenmaan liiton ilmastotyön malliin, joka tähtää systeemiseen muutokseen, vahvaan sidosryhmäyhteistyöhön kuntien, viranomaisten, yritysten, TKI-toimijoiden ja muiden sidosryhmien kanssa sekä alueelliseen kokonaiskuvaan ilmastotoimista. Ohjelman lähtökohtana Sitowise Oy:n laatima Tilannekuva Uudenmaan ilmastotyöstä, joka valmistui kesällä 2024. Toimenpideohjelma on laadittu osana kuusivuotista LIFE-IP Canemure -hanketta, joka päättyi vuoden 2024 lopulla ja tarjosi merkittävän resurssin Uudenmaan ilmastotyöhön.

Asian tausta

Uudenmaan maakunta on vahvistanut ilmastotyön roolia viime vuosina asettamalla kunnianhimoisen alueellisen ilmastotavoitteen jo vuonna 2017 maakuntaohjelmassa. Sen pohjalta laadittu erillinen Hiilineutraali Uusimaa -tiekartta määrittää ilmastotyön kuusi painopistealuetta ja 42 toimintalinjausta. Painopisteistä viisi keskittyy ilmastomuutoksen hillintään ja yksi hiilensidonnin vahvistamiseen ja kompensatioon.

Toimenpideohjelman tavoitteena on tarjota kokonaisnäkyä maakunnan toimijoiden ilmastotyöhön ja hahmottaa toimenpiteiden etenemistä ja kokonaisvaikuttavuutta suhteessa päästötavoitteeseen. Aiempi toimenpideohjelma "Innovatiivisesti vihreä Uusimaa" konkretisoi maakunnan ilmastotyötä vuosille 2021–2023.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää merkitä "Yhteistyöllä kohti hiilineutraaliutta" -toimenpideohjelman tiedoksi.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Eero Venäläinen
Asiantuntija Pia Tynys